

Nansen Dialogue Centre -
Montenegro

Watch dog "NATO"

VII kvartalni izvještaj 16. septembar 2009.

I PRETHODNE INFORMACIJE

Međunarodne aktivnosti

- Sredinom jula ove godine Crnu Goru je posjetio sada već bivši generalni sekretar NATO-a **Jap de Hop Shefer**. On je saopštio da je Crna Gora ostvarila značajan progres na putu evroatlantskih integracija te da zbog toga u skorije vrijeme može očekivati poziv za Akcioni plan za članstvo (MAP). Shefer je dodao da je procedura takva da prije nego što saveznici donesu odluku o članstvu o MAP-u, što je sljedeća faza ka pristupanju NATO-u, oni analiziraju trenutnu situaciju i učinak Crne Gore u procesu integracija.
- Neposredno prije toga, u Crnu Goru je na kratko doputovao i ambasador **Lorens Rosin**, pomoćnik generalnog sekretara NATO-a za operacije. Rosin je posjetio Pljevlja, kao najviši zvaničnik Alijanse koji je boravio na sjeveru Crne Gore, i govorio na tribini građana o prednostima i manama ulaska u taj savez. Međutim, oprečne reakcije javnosti izazvala je njegova izjava medijima da pogibija šest civila na sjeveru Crne Gore nije nešto zbog čega je NATO srećan, ali da se "zbog toga neće izvinjavati, iako jako žale zbog ljudskih žrtava".
- Većina crnogorskih zvaničnika optimistična da će do kraja godine Crna Gora biti pozvana u Akcioni plan za članstvo, iako to u Briselu ne potvrđuju.
- Iako je bilo najavljeno da će Njemačka biti strateški partner Crne Gore u Avganistanu, i vojnici VCG biti dio njemačkog kontigenta, u NATO vođenu operaciju ISAF crnogorske jedinice će ići sa Mađarima.
- Ministar odbrane **Boro Vučinić** odbio je ponudu državnog vrha da bude predložen za ambasadora Crne Gore u Beogradu.

Zakonski okvir

- Na predlog Vlade, crnogorski parlament, bez podrške opozicije, donio odluku o učestvovanju VCG u misijama u Avganistanu, u Liberiji i Somaliji. Odlukom o slanju vojnika u misiju u Avganistanu predviđeno je da se u tu azijsku zemlju početkom sljedeće godine do 40 pripadnika Vojske Crne Gore (VCG), dok će u Liberiju biti poslata dva pripadnika crnogorske vojske. Odlukom o učešću u mirovnoj misiji EU u Somaliji predviđeno je angažovanje do tri vojnika.
- Racionalno korišćenje odbrambenih resursa, preciziranje misija i zadataka vojske, izbjegavanje dupliranja funkcija, kao i omogućavanje transparentnosti u finansiranju cijelog sistema odbrane, zadaci su Strategijskog pregleda odbrane čija je izrada ušla u završnu fazu. Ambiciozan dokument, čijoj finalnoj verziji prethode brojne analize, prije svega mogućnosti i potreba Crne Gore u sistemu odbrane, samo je jedan o onih koji svaka zemlja koja kreće ka NATO-u mora da ima.
- Nakon skoro godinu dana otkada je Vlada završila rad na tekstu novih vojnih zakona, u oktobru bi poslanici trebalo ponovo da razmatraju Predlog zakona o vojsci i Predlog zakona o izmjenama o dopunama Zakona o odbrani. Rasprava o tim aktima je odložena početkom godine zbog protivljenja SDP-a, manje stranke u vladajućoj koaliciji, zbog rješenja u Zakonu o odbrani koji se odnose na organizovanje službe vojne bezbjednosti. Iako je oba zakona u decembru prošle godine podržao skupštinski Odbor za bazbjednost i odbranu, SDP zahtijeva da se o zakonima izjasni i Savjet za odbranu i bezbjednost. SDP saopštila da je

uvažena argumentacija predstavnika te partije u Skupštini, te da će se Savjetu za bezbjednost i odbranu ponuditi drugačiji oblik organizovanja i vođenja obavještajne službe u sektoru odbrane od predloženog u zakonu koji je u skupštinskoj proceduri.

- Nakon usvajanja Zakona o tajnosti podataka kojim je definisano šta su tajni podaci, kako su klasifikovani i pod kojim uslovima se mogu koristiti, kao i način dobijanja dozvola za uvid u povjerljive informacije, Vlada je donijela i posebnu uredbu kojom se definiše unutrašnja kontrola nad sprovođenjem mjera zaštite tajnih podataka. To između ostalog predviđa nenajavljene kontrole, kako bi se ispitalo ko i na koji način koristi tajne podatke u državnim službama Crne Gore. Vlada je istovremeno usvojila i Uredbu o posebnim mjerama zaštite tajnih podataka od značaja za odbranu zemlje, kojom se propisuju posebne mjere zaštite sredstava i vojne opreme, objekata za potrebe odbrane zemlje i sprovođenje poslova od posebnog značaja za odbranu zemlje, koje se primjenjuju na tajne podatke stepena tajnosti "STROGO TAJNO" ili "TAJNO".

- Nakon zahtjeva nadležnih državnih organa, Direkcije za zaštitu tajnih podataka i Agencije za nacionalnu bezbjednost, da svi članovi Odbora za bezbjednost i odbranu dostave odgovarajuću dokumentaciju kako bi im se izdale dozvole za uvid u tajne podatke, poslanici NOVA-e predložili izmjene Zakona o tajnosti podataka, kako bi se i njima, kao i ostalim najvišim državnim funkcionerima omogućio uvid u povjerljive podatke bez dobijanja dozvole.

Vojska Crne Gore

- U skladu sa odlukama parlamenta, dva oficira crnogorske vojske već u septembru će preuzeti dužnosti u Regionalnoj komandi Sjever u Mazar-e-Šarifu u Avganistanu, dok će jedinica od 25 vojnika, tročlani medicinski tim i jedan vojni obavještajac u tu operaciju biti upućeni krajem februara ili početkom marta sljedeće godine. Pješadijski vod Vojske, medicinari i jedan oficir koji će biti angažovan u nacionalnoj obavještajnoj čeliji biće na dužnosti takođe u regionu Sjever, ali u bazi Pol-e-Khomri, koja je pod komandom mađarske vojske.

- Potpukovnik **Slobodan Burić**, vojni doktor iz Bara, **Elvira Cvrk**, medicinska sestra koja u Vojsci Crne Gore radi kao civilno lice, takođe u komandi u Baru, kao i stariji vodnik I klase **Milun Vešović**, medicinski tehničar u Vojno-medicinskom centru u Podgorici, članovi su prvog medicinskog tima koji će otići u Avganistan, ali ne u avgustu kako je bilo planirano. Iako je još od prošle godine Ministarstvo odbrane najavljivalo da će tročlani tim preuzeti dužnosti u ISAF operaciji u Avganistanu u avgustu ove godine, medicinari će sačekati početak sljedeće godine jer vojna bolnica u Kabulu u kojoj je trebalo da budu angažovani crnogorski pripadnici vojske, nakon promjene komande nije više bila zainteresovana za usluge medicinskog tima Crne Gore. Bolnica u Kabulu je u periodu kada je donijeta odluka da se crnogorski tim uputi u tu misiju bila pod komandom danskog kontigenta, i bilo je planirano da ekipa Crne Gore u Avganistan ide kao dio zajedničkog tima Jadranske povelje (A5), odnosno zajedno sa vojnim medicinarima Hrvatske, Albanije, BiH i Makedonije. U međuvremenu, komandu u Kabulu su preuzeli Francuzi, koji nijesu bili raspoloženi da na šest mjeseci angažuju A5 medicinski tim.

- Jedini strani zvaničnik koji se oglasio nakon odluke o odlasku u Avganistan bio je američki ambasador Roderik Mur koji je kazao da je "ponosan" zbog takve odluke Crne Gore, kojom ona pokazuje da je pouzdan partner i da je "spremna da donese teške odluke u cilju jačanja stabilnosti u tom važnom regionu svijeta i da je spremna za borbu protiv terorizma".

- Neposredno pred donošenje odluke za upućivanje jedinice u Avganistan, na poligonima kasarni u Danilovgradu, kao i u bazi u Golubovcima počela je obuka dobrovoljaca za misiju ISAF koju prema ranije potpisanom ugovoru realizuje američka kompanija MPRI. Riječ je o instruktorima za borbenu obuku američke kompanije MPRI, poznate po obuci plaćeničke vojske u Iraku i Avganistanu, a koji su započeli trening jedinice za specijalne operacije. Preliminarnu obuku je prošlog avgusta na poligonima kasarne u Danilovgradu počelo 85 pripadnika Vojske, a američke instruktore su dočekala svega 63 čovjeka, jer su mnogi odustali od odlaska u misije što zbog ličnih razloga što zbog mnogo nepoznanica u vezi sa takvim budućim angažmanom crnogorske vojske.

- Crna Gora očekuje da će dobiti podršku Foruma za pomoć zemljama Jugoistočne Evrope u oblasti odbrane (South East Europe Clearinghouse – SEEC) da Centar za obuku pilota helikoptera u Golubovcima dobije status Regionalnog centra. Crnogorsko Ministarstvo odbrane konkurisaće za pomoć SEEC Foruma sa četiri projekta - MONDEM - program za uništavanje viška naoružanja, za koji nedostaje oko polovina novca, zatim za "Defence security sector reform" - najzahtjevniji projekat za reformu finansiranja, logistike, planiranja, ljudskih resursa. Pored ta dva projekta, tu je i ICT, odnosno Information communication technology, uvođenje novih informacionih tehnologija i internet umrežavanje. Četvrti projekat, od kojeg u Ministarstvu najviše očekuju, je dobijanje podrške za uspostavljenje regionalnog helikopterskog centra, koji pruža bolje mogućnosti za obuku pilota iz zemalja regiona i Evrope.

- U Mornarici Vojske Crne Gore u toku je anketiranje o zainteresovanosti za učešće u međunarodnoj vojnoj misiji „EU NAVFOR ATALANTA“ koja se sprovodi u vodama Crvenog mora, Adenskog zaliva i Indijskog okeana, radi obezbjeđenja pomorskog saobraćaja od napada somalijskih pirata. U upitniku pripadnici MVCG upisuju lične i podatke o svom činu, jedinici i dužnosti koju trenutno obavljaju, a zaokruživanjem „Da“ ili „Ne“

izjašnjavaju se da li su volji da učestvuju u misiji. Prema nazvaničnim informacijama, interesovanje pripadnika Mornarice veliko, a predviđeno da će podoficiri i oficiri koji budu učestvovali u toj misiji, biti ukrcani na jednom od italijanskih ratnih brodova.

- U Baru pripadnici Mornarice održali trodnevnu zajedničku vježbu sa kolegama iz Mornarice grčkih oružanih snaga.

- Nakon neuspješnog pokušaja prošle godine da se dio viškova naoružanja i municije uništi na lokalitetu Borova Brda u nikšićkoj opštini, i mještani sela Praga, 20 kilometara od Nikšića, pribjegli istim metodama da to spriječe - organizovali su danonoćne straže kako bi spriječili eventualno dalje uništavanje naoružanja u njihovoj blizini. Uništavanje viškova naoružanja i municije u nikšićkoj opštini sprovodi se u okviru Tehničkog sporazuma SAD i crnogorske Vlade, a u posljednje dvije godine zbog protesta mještana taj posao stopiran je na tri lokacije u Nikšiću.

- I mještani sela Babino, u blizini Berana, blokirali su put koja vodi prema fabrici namjenske proizvodnje "Poliex" zbog toga što sumnjaju da se u krugu te fabrike privrednog eksploziva uništava višak naoružanja nepoznatog porijekla i eksplozivnih hemijskih sredstava, kao i zbog uznemiravanja zbog buke od detonacija. Uništavanje viškova naoružanja u fabrici "Poliex" sprovodi se u okviru relizacije ugovora te fabrike i crnogorskog Ministarstva odbrane, iz kojeg su saopštili da se se radi o uništavanju pješadijske municije i ručnih bombi, te da nema govora o hemijskom naoružanju niti će biti. Ministarstvo odbrane 28. maja potpisalo ugovor sa "Poliexom" o delaboraciji minsko-eksplozivnih sredstava uz nadzor stručnjaka UNDP-a. - Crnogorsko Ministarstvo odbrane je bilo domaćin dvodnevnog regionalnog skupa o konverziji vojnih baza, gdje je saopšteno da je do sada više od 20 bivših vojnih lokacija u Crnoj Gori "privedeno drugoj namjeni". Prenamjena bivših vojnih lokacija u Crnoj Gori, tvrde u tom vladinom resoru, rađena je isključivo u interesu ekonomskog razvoja države.

NATO kampanja

- Predsjednik SNP-a **Srdan Milić** saopštio da se NATO promijenio od 1999. godine, ističući da to više nije vojna nego politička organizacija, a praktično nagovještavajući da nije protiv članstva Crne Gore u Sjevernoatlantskom savezu. Milić poručio da je neophodno uraditi nešto da se prosvijetli 50 odsto Crnogoraca koji forsiraju neznanje vezano za pitanja koja se tiču odbrane zemlje i njenih odnosa sa NATO alijansom. I lider Pokreta za promjene **Nebojša Medojević** poručio da je ta partija za članstvo u NATO-u, uz poštovanje određenih demokratskih principa, tako da su trenutno na parlamentarnoj političkoj sceni Crne Gore protiv članstva u tom savezu samo partije srpske opcije.

- Na Glavi Zete održan drugi Regionalni evroatlanstki kamp REACT 2009, u organizaciji nikšićkog Alfa centra. Učestvovalo više od 80 polaznika iz 12 zemalja regiona i Evrope, a predavači bili eminentni stručnjaci iz oblasti odbrane i bezbjednosti iz 11 evropskih država i SAD. Ministarstvo odbrane i vladin Koordinacioni tim za NATO kampanju nijesu podržali niti pomogli organizovanje REACT-a, jer su kao učesnici i panelisti na kampu bili pozvani i protivnici crnogorskog članstva u NATO-u. Iako je Crna Gora bila domaćin skupa, kampu su pristvovali predstavnici ministarstva odbrane svih država u regionu, osim crnogorskog ministarstva.

- U okviru REACT-a po prvi put organizovana debata protivnika i zagovornika članstva u NATO-u. U debati koja je održana pod vedrim nebom, na livadi u pivskom selu Berzna, na čelu grupe protivnika članstva u NATO-u bio je poslanik NOVA i član skupštinskog Odbora za odbranu i bezbjednost Goran Danilović, dok je grupu zagovornika NATO-a predvodio njegov kolega u tom parlamentarnom tijelu, poslanik SDP-a Borislav Banović.

- Osnovan Evropski pokret – Naši korijeni (EPNK), nevladina organizacija smatra da je ulazak u NATO štetan po interese Crne Gore. Iz te organizacije poručili da bi Crna Gora ulaskom u NATO izgubila suverenitet nad teritorijom i vojskom, a članstvo u Alijansi ne ubrzava proces evropskih integracija. Evropski pokret – Naši korijeni usvojio i Deklaraciju o neutralnosti, i pozvao sve istomišljenike u Crnoj Gori da je podrže.

- U organizaciji Centra za evro-atlantske politike(CEAP) održan dvodnevni seminar za novinare svih crnogorskih medija o NATO-u, strukturi tog saveza, načinu donošenja odluka, kao i razlikama i sličnostima sa EU. Seminar koji su podržali NATO odsjek za javnu diplomatiju i vladin Koordinacioni tim za NATO kampanju, imao je za cilj da predstavnici medija dobiju detaljnije informacije o samo prirodi atlantskih integracija, što bi ima olakšalo izvještavanje o tim temama.

- Nansen dijalog centar nastavio projekat formiranja odbora za bezbjednost u svim političkim partijama i edukacije parlamentaraca u vezi sa ključnim pitanjima u oblasti bezbjednosti i odbrane.

- CEDEM saopštio rezultate istraživanja javnog mnjenja, po kojima samo 30 odsto građana podržava članstvo Crne Gore u NATO, ali skoro svaki drugi smatra da će Crna Gora ipak ući u Sjevernoatlantsku alijansu. Prema tim rezultatima, atlantske integracije građani vide isključivo kao projekat Vlade i vladajućih struktura koje će, prema mišljenju skoro 56 odsto građana, imati najveće koristi od ulaska u NATO.

U septembru 2007. godine podrška NATO-u bila je 32,4 odsto, februaru prošle godine 29,5, junu 26,3, novembru 26,9, a u martu ove godine podrška članstvu u NATO bila je 31 odsto. U CEDEM-ovom izvještaju stoji da nikada nije bilo manje od 40 odsto građana koji misle da Crna Gora ne treba da bude članica NATO. Najveći broj protivnika te ideje bio je u novembru prošle godine - oko 47 odsto. Gotovo 70 odsto građana

smatra da bi pitanje da li Crna Gora treba da uđe u NATO moralo biti riješeno na referendumu.

II GENERALNE OCJENE

- Iako je evidentno da će Crna Gora vrlo brzo dobiti poziv za Akcioni plan za članstvo u NATO (MAP), sve se češće čuju izjave analitičara i nekih zvaničnika NATO država da zbog niza uslova i kriterijuma koje treba ispuniti neće u skorijoj budućnosti postati članica tog saveza. Crnu Goru prije konačne odluke o MAP-u čeka još jedna procjena učinka u realizaciji Individualnog partnerskog akcionog plana (IPAP), trenutno najvažnijeg programa koji sprovodi zajedno sa Savezom, i koji se ne odnosi samo na aktivnosti u reformisanju sektora bezbjednosti i odbrane, već svih segmenata društva. I prilikom prve procjene sprovođenja tog dvogodišnjeg programa Crnoj Gori je sugerisano da mora da intezivira aktivnosti u borbi protiv organizovanog kriminala i korupcije, te da obezbijedi konkretne pomake u reformi policije i pravosuđa, kao i poštovanju ljudskih prava i sloboda.

- Donošenje odluke o upućivanju prvog medicinskog tima i prve jedinice crnogorsko Vojske u Avganistan o samog starta su pratile su brojne kontraverze. Prvo je mjesecima trajao pritisak na vojne medicinare da se prijave u dovoljnom broju za odlazak u ISAF operaciju, a kada su započeli obuku za medicinskim timovima zemalja Američko jadranske povelje za preuzimanje dužnosti u vojnoj bolnici u Kabulu, ispostavilo se da je takva odluka bila preuranjena i da nova komanda te bolnice nema namjeru da koristi usloge crnogorskog medicinskog tima. Tako će umjesto u avgustu ove godine, medicinari čekati novu rotaciju i novu državu (Mađarsku) pod čijim će okriljem djelovati u Avganistanu. A i nova pravila djelovanja i nove zadatke.

- Ništa bolje nijesu tekle ni pripreme za odlazak voda pješadije u Avganistan. Prošle godine su svi pripadnici Vojske anketirani da li žele dobrovoljno u međunarodne operacije, ali u anketnom listiću je krajnja destinacija bila Irak, a ne Avganistan. Od onih koji su se prijavili, obuku je prošlog avgusta počelo 85 pripadnika vojske a za činjenicu da je skoro četvrtina dobrovoljaca za Avganistan zbog niza nepoznaica o tom angažmanu odustala neposredno pred donošenje i formalne odluke o toj misiji, Ministarstvo odbrane je optužilo medije i vojne analitičare. Nakon vijesti da su od 85, odustala 22 dobrovoljca ministarstvo je reagovalo na „nedobronamjerne spekulacije“ koje se pojavljuju u pojedinim medijima i „paušalne i maliciozne ocjene pojedinih dežurnih kritičara i bivših visokih oficira ili komandanata iz ratnih vremena“.

- U međuvremenu je zvanična državna politika odustala od Iraka, a dobrovoljci kao i na početku, nijesu imali praktično nikakvih informacija u tome gdje će, kako će i sa kim će u Avganistan, a što je najvažnije ni za koji novac. Iako je obuka za američkom kompanijom MPRI, poznatom po obuci plaćeničke vojske već započela, a neposredno prije skupštinske rasprave o odluci o učešću u ISAF operaciji, Vlada je utvrdila da je dnevnicu za tu operaciju 100 eura. U isto vrijeme, umjesto dogovora sa njemačkom vojskom koja se nudila i da besplatno obučava crnogorsku jedinicu za misije, promovisano je partnerstvo za Mađarskom, odnosno saopšteno da će jedinica VCG u Avganistanu biti dio mađarskog kontigenta.

- Ukupnoj konfuziji doprinijele su i izjave, odnosno izbjegavanje preciznih odgovora najviših zvaničnika Vojske oko toga koliko će takav angažman ukupno koštati državu, u kojem segmentu ovogodišnjeg budžeta su prikazana ta sredstva, koliko će koštati oprema i obuka, pa i transport za Avganistan, što se smatra vrlo značajnom stavkom u pripremama za operacije. Bez odgovora je trenutno i pitanje životnog osiguranja pripadnika vojske koji će početkom sljedeće godine u Avganistan, ali i tretman njihovih porodica u slučaju nesreće.

- Iako se odlazak prve crnogorske jedinice u Avganistan bliži, još do kraja i u formi zvaničnog dokumenta nijesu definisani zadaci vojske u toj međunarodnoj operaciji, nacionalna ograničenja, niti je sa Mađarima potpisan vojno-tehnički sporazum. Ne zna se ni koja će saveznička vojska eventualno štiti crnogorsku jedinicu na terenu. Do sada nije ni definisan sporazum ili ugovor sa nekom državom oko transfera crnogorske jedinice do krajnjeg odredišta u Avganistanu, što obično podrazumijeva helikopterski prevoz.

- U danima nakon donošenja odluke za odlazak za Avganistan, mediji su "spontano" bili preplavljeni ličnim ispovjestima vojnika i oficira koji su spremaju za taj posao. Medijsku kampanju Ministarstva odbrane karakterisalo je pregršt izjava kako se u Avganistan ide iz patriotskih i profesionalnih razloga, a ne materijalnih te da nema mjesta strahu od takvog zadatka, odnosno misije koju kompletna međunarodna operacija ocjenjuje kao "misiju visokog rizika".

- Da je civilna kontrola službi bezbjednosti abeceda vladavine prava i demokratije, očigledno je shvatila SDP, makar na primjeru novih vojnih zakona. Nova rješenja u Zakonu o odbrani očigledno su neprihvatljiva za manju vladajuću stranku jer bi se formalizovala ideja da buduća Vojnoobavještajno bezbjednosna služba VCG ima praktično sva ovlašćenja Agencije za nacionalnu bezbjednost, ali su segmentu odbrane.

- Efekti ekonomske krize značajno su se osjetili i u Ministarstvu odbrane, pa su u skladu sa vladinim mjerama štednje ukinuti mnogi dodatni troškovi, a neki smanjeni na minimum. Nije dobro što se na ionako prilično loše materijalno stanje pripadnika Vojske razmišlja o ukidanju naknade za topli obrok i prevoz, mada je više nego pohvalno što su odlukom ministra svi troškovi vezano za dnevnicu, putne troškove i reprezentaciju svedeni na minimum.

- Projekti uništavanja viškova naoružanja i municije ponovo su pokazali svu manjkavost. Iako je više nego evidentno da Crna Gora ima ogroman problem sa viškovima naoružanja i municije, ta da bi se to kao državni

proritet broj jedan moralo hitno rješavati, očigledno je da u toj oblasti postoje problemi i sve više prisutno nepovjerenje građana da će se taj posao završiti bezbjedno, ali i u skladu sa međunarodnom praksom. Na ruku sumnjama u sposobnost države da se uništavanje naoružanja završi bezbjedno i što manje štetno po životnu sredinu ide i činjenica na koju sve češće i glasnije upozoravaju ekološke organizacije da za projekte iz oblasti odbrane nije potrebno raditi procjenu uticaja na životnu sredinu.

- Širenje javne debate, iznošenje argumenata za i protiv, ali i panelisti koji su protivnici crnogorskog članstva u Alijansi, očigledno su bili dovoljan razlog da crnogorsko Ministarstvo odbrane, ali i Vladin tim za NATO kampanju ne podrže ovogodišnji regionalni evroatlantski kamp REACT 2009 koji je organizovalo nikšički Alfa centar. Time su ponovo, na vrlo očigledan i banalan način pokazali da svoje aktivnosti, za koje troše budžetska sredstva, planiraju i organizuju samo za svoje istomišljenike, nikako za sve građane Crne Gore. Dodatno, procjena učinka Koordinacionog tima u prvih šest mjeseci i plan rada do kraja godine, iako su zvanični vladini dokumenti i ne nose nikakvu oznaku tajnosti, ostali su nepoznanica za cjelokupnu crnogorsku javnost uprkos insistiranju medija ali i civilnog sektora da ih objelodane. Nepoznato je i koliko je u tom periodu utrošeno novca poreskih obveznika Crne Gore i za koje aktivnosti.

III PREPORUKE

- 1. Odluke koje donosi Vlada pod parolom članstva u NATO moraju se donositi na transparentniji način. Crnogorska Vlada mora ozbiljnije da se pozabavi odnosnom prema građanima i javnoj debati u procesu pristupanja NATO-u, te da obezbijedi više pravovremenih informacija, dostupnih na svim jezicima koji su u zvaničnoj upotrebi u Crnoj Gori.**
- 2. Crna Gora treba da nastavi sa procesom reformi u sektoru odbrane, bez obzira kada će dobiti MAP. Reforme bi posebno trebalo intezivirati u civilnim segmentima – borbi protiv organizovanog kriminala i korupcije, reformi provosuda i u oblasti poštovanja ljudskih prava.**
- 3. Obezbjediti precizan set kriterijuma zašto, sa kojim ciljem, a posebno koji su nacionalni interesi za slanje jedinica vojske u NATO vođene operacije. Takođe, izraditi sveobuhvatnu analizu koji su i kakvi kapaciteti države za učestvovanje u takvim međunarodnim aktivnostima.**
- 4. Ne insistirati na hitnom slanju vojske u misije, dok se ne obezbijede svi potrebni uslovi vezno za obuku i opremanje, kao i osiguranje od eventualnih neželjenih posljedica.**
- 5. Nastaviti sa započetom modernizacijom oružanih snaga, vodeći računa o realnim potrebama države u tom segmentu. Posebno se usresrediti na edukaciju kadra, ali i podizanje životnog standarda pripadnika Vojske.**
- 6. Obezbjediti značajnije učešće Skupštine i Odbora za bezbjednost i odbranu ne samo u završnoj fazi donošenja zakonskih propisa, već i tokom izrade takvih akata. Kako će veći dio članova novog saziva Odbora za bezbjednost i odbranu biti nov, obezbijediti njihovu hitnu i kvalitetnu obuku.**
- 7. Depolitizovati najviše vojne i odbrambene strukture, kao i kompletne oružane snage, i sankcionisati zloupotrebe u tom smislu.**
- 8. Stvoriti uslove da umjesto otvorene propagande za ulazak u NATO, aktivnosti vladinog Koordinacionog tima budu otvorene javne debate na kojima će neistomišljenici moći da suprotstave stavove, i kao priliku da se javnosti obezbijede „dvije strane“ članstva u NATO-u. Koristiti više spostvene resurse i ekspertska mišljenja domaćih stručnjaka, a racionalno i transparentno trošiti budžetska sredstva i u toj oblasti. Argumenata za ulazak u NATO ima sasvim dovoljno, te ne postoji potreba da usljed netačnih ili polutačnih argumenta, proces bude ugrožen.**
- 9. Prestati sa isključivom retorikom da je članstvo u NATO-u bez alternative, sa nemjerljivim benefitima, te da bi te integracije građani većinski podržali „da imaju dovoljno znanja i da se oslobode predrasuda“.**